

ΠΟΥΛΆΚΙ

ΠΟΥΛΆΚΙ, ΤΟ, ουσ. [υποκορ. του ουσ. πουλί], μικρό πουλί· το πέος μικρού παιδιού και, κατ' επέκταση, το μικρό σε μέγεθος πέος άντρα: «ποια γυναίκα να πάει μαζί του με το πουλάκι που έχει!». Επίσης στους πιο πολλούς μας είναι γνωστό το συνηθισμένο πείραγμα που κάνουμε σε μικρό παιδί για να δω, έχεις πουλάκι; ή δεν έχει πουλάκι, γιατί του το 'φαγε η γάτα, για να μας δείξει το πουλάκι του. (Ακολουθούν 32 φρ.)·

- *βαράω το πουλάκι μου*, βλ. συνηθέστ. *παίζω το πουλάκι μου*·

- *βλέπουν πουλάκια τα μάτια μου ή τα μάτια μου βλέπουν πουλάκια*, βλ. συνηθέστ. *κάνουν πουλάκια τα μάτια μου*·

- *βλέπουν πουλάκια τα μάτια σου! ή πουλάκια βλέπουν τα μάτια σου!* βλ. συνηθέστ. *κάνουν πουλάκια τα μάτια σου(!)*·

- *βλέπω πουλάκια*, βλ. συνηθέστ. *κάνουν πουλάκια τα μάτια μου*·

- *έγινε πουλάκι*, κινήθηκε με μεγάλη ταχύτητα, έφυγε αστραπιαία: «μόλις έμαθε πως αρρώστησε η μητέρα του, έγινε πουλάκι να πάει να τη δει»·

- *είδα πουλάκια*, ζαλίστηκα από δυνατό χτύπημα που δέχτηκα στο κεφάλι ή στο πρόσωπο: «μου 'ρθε μια πέτρα στο κεφάλι κι είδα πουλάκια || μου 'δωσε τόσο δυνατό χαστούκι, που είδα πουλάκια». Οι σκιτισογράφοι ζωγραφίζουν πολλές φορές γύρω από το κεφάλι του ήρωά τους που δέχτηκε το χτύπημα, διάφορα πουλάκια. *Συνών. είδα αστεράκια / είδα αστράκια / είδα πεταλούδες / είδα τον ουρανό με τ' άστρα / είδα τον ουρανό σφοντύλι (α)*·

- *(ε)λεύθερο πουλάκι*, βλ. φρ. *(ε)λεύθερο πουλί*, λ. *πουλί*·

- *κάλλιο πουλάκι στο κλαδί παρά πουλί και στο κλουβί*, λέγεται γι' αυτούς που αποκρούουν την ήρεμη και σίγουρη ζωή και επιμένουν να ζουν ελεύθεροι παρά τις ταλαιπωρίες που μπορεί να περνούν: «ούτε με νοιάζουν τα λεφτά, ούτε θέλω να παντρευτώ κι αφήστε με στην ησυχία μου, γιατί, κάλλιο πουλάκι στο κλαδί παρά πουλί και στο κλουβί»·

- *κάνουν πουλάκια τα μάτια μου, ή τα μάτια μου κάνουν πουλάκια*, **α.** νυστάζω πολύ: «εγώ παιδιά πάω για ύπνο, γιατί κάνουν πουλάκια τα μάτια μου». **β.** είμαι πολύ ζαλισμένος από χτύπημα που δέχτηκα στο κεφάλι: «μόλις έφαγα την πέτρα στο κεφάλι, άρχισαν να κάνουν πουλάκια τα μάτια μου». Από το ότι, όταν δέχεται κανείς χτύπημα στο κεφάλι, πολλές φορές, βλέπει μπροστά στα μάτια του διάφορα σχήματα και χρώματα, πράγματα που παρομοιάζονται με πουλάκια. Οι γελοιογράφοι μας, ως γνωστόν, σκιστάρουν πουλάκια γύρω από το κεφάλι του ζαλισμένου τους ήρωα·

- *κάνουν πουλάκια τα μάτια σου! ή πουλάκια κάνουν τα μάτια σου!* λέγεται με κάπως ειρωνική διάθεση σε άτομο που παραγνωρίζει κάποιο πρόσωπο: «αυτός που περνάει απέναντι είναι ο τάδε. -Πουλάκια κάνουν τα μάτια σου! Ο τάδε είναι στο εξωτερικό»·

- *κάνω το πουλάκι*, (ιδίως για διάφορα παιδικά παιχνίδια, που παίζονται στο ύπαιθρο) συμμετέχω στο παιχνίδι χωρίς να έχω συγκεκριμένο ρόλο ή πόστο, πράγμα που μου δίνει τη δυνατότητα να κινούμαι ελεύθερα (όπως και το πουλί που πετάει): «παίξανε κυνηγητό κι εγώ έκανα το πουλάκι»·

- *κελάηδησε το πουλάκι*, αποκάλυψε, πρόδωσε, ομολόγησε κάποιο μυστικό, συνήθως έπειτα από διάφορες πιέσεις: «μετά από το ξύλο που έφαγε στην Ασφάλεια, κελάηδησε το πουλάκι»·

- *κοιμάται σαν πουλάκι ή κοιμάται σαν το πουλάκι*, έχει πολύ ήρεμο, πολύ γαλήνιο ύπνο: «έχει τόσο ήρεμη τη συνείδησή του, που, μόλις πέφτει στο κρεβάτι του, κοιμάται σαν το πουλάκι»·

- μου το 'πε ένα πουλάκι ή μου το 'πε το πουλάκι, υπεκφυγή για να μην αποκαλύψουμε το όνομα εκείνου που μας πληροφόρησε κάτι, ή, γενικά, να μην αποκαλύψουμε την πηγή των πληροφοριών μας. (Τραγούδι: **μου το 'πε ένα πουλάκι πως δε μ' αγαπάς, μου το 'πε, μου το 'πε θλιμμένα και πως ψεύτικους όρκους και χάρδια σκορπάς σε μένα, σε μένα, σε μένα**)·

- να, κάνει το πουλάκι σου! επιθυμείς πάρα πολύ να αποκτήσεις και εσύ αυτό για το οποίο γίνεται λόγος και ας προσποιείσαι τον αδιάφορο: «μπορεί να λες πως δε θέλεις αυτοκίνητο, αλλά να, κάνει το πουλάκι σου! || κάνεις πως δεν τη γουστάρεις, αλλά να, κάνει το πουλάκι σου, για να τη βγάλεις γκόμενα!». Συνήθως συνοδεύεται από χειρονομία με το δείκτη να τεντώνεται και να πάλλεται σπασμωδικά, όπως το πέος που βρίσκεται σε στύση. Συνών. να, κάνει η σούφρα σου! / να, κάνει ο κώλος σου! / να, κάνει το κωλαράκι σου! / να, κάνει το μουνάκι σου! / να, κάνει το μουνί σου! / να, κάνει το πουλί σου(!)·

- παίζω με το πουλάκι μου, βλ. φρ. παίζω το πουλάκι μου·

- παίζω το πουλάκι, βλ. συνηθέστ. κάνω το πουλάκι·

- παίζω το πουλάκι μου, **α.** τραβώ μαλακία, αυνανίζομαι: «όταν έχω καιρό να πάω με γυναίκα, παίζω το πουλάκι μου κι εκτονώνομαι». **β.** δεν ασχολούμαι με τίποτα, χάνω το καιρό μου, τεμπελιάζω: «πρέπει, επιτέλους, να ενεργοποιηθώ, γιατί, ενώ όλοι δουλεύουν σε μια και σε δυο δουλειές, εγώ κάθομαι και παίζω το πουλάκι μου». **γ.** δεν είμαι συγκεντρωμένος, δεν είμαι αφοσιωμένος στη δουλειά μου και κάνω άλλ' αντί άλλων: «συγκεντρώσου στη δουλειά που κάνεις και πάψε να παίζεις το πουλάκι σου»·

- πέθανε σαν πουλάκι ή πέθανε σαν το πουλάκι, είχε ήρεμο θάνατο, πέθανε γρήγορα και χωρίς πόνους ή ταλαιπωρίες: «μόλις μαζεύτηκαν όλα τα παιδιά του γύρω απ' το κρεβάτι του, πέθανε σαν πουλάκι»·

- πετάει σαν πουλάκι ή πετάει σαν το πουλάκι, είναι πάρα πολύ χαρούμενος: «απ' τη μέρα που ο γιος του πέρασε στο πανεπιστήμιο, πετάει σαν πουλάκι». Πρβλ.: είμαι ανεβασμένος κανένας δε με πιάνει με τον έρωτά σου πουλάκι μ' έχεις κάνει (Λαϊκό τραγούδι)·

- πέταξε το πουλάκι, χάθηκε η ευκαιρία που μας δόθηκε, πέρασε ανεκμετάλλευτη κάποια δυνατότητα που είχαμε, δεν μπορέσαμε να επωφεληθούμε: «τώρα που ενδιαφέρθηκες για τη δουλειά, πέταξε το πουλάκι, γιατί την αναθέσαμε σε άλλον». Από την εικόνα του πουλιού που, με τον παραμικρό θόρυβο που αντιλαμβάνεται, πετάει μακριά, ή από την εικόνα του πουλιού που βρίσκει ανοιχτή την πόρτα του κλουβιού του κι εξαφανίζεται. Συνήθως της φρ. προτάσσεται το τώρα·

- πουλάκι μου! **α.** προσφώνηση αγάπης ή στοργής σε αγαπημένο ή οικείο πρόσωπο: «έλα, πουλάκι μου, να σου δώσω ένα φιλάκι!». **β.** ειρωνική προσφώνηση, τη στιγμή που ανακαλύπτουμε το άτομο που θέλουμε να επιπλήξουμε ή να τιμωρήσουμε: «για έλα δω, πουλάκι μου, που σε ψάχνω τόση ώρα, γιατί έσπασες το τζάμι του γραφείου μου;»·

- πουλάκια είναι κι ας κελαηδούν, πουλάκια είναι κι ας λένε, έκφραση αδιαφορίας για όσα λέγονται, ιδίως κακά σε βάρος μας: «όλη η γειτονιά κουβεντιάζει τους καβγάδες σου και τα μεθύσια σου. -Πουλάκια είναι κι ας κελαηδούν, πουλάκια είναι κι ας λένε». Πρβλ.: άκουσες, Κωνσταντίνε μου, τι λένε τα πουλάκια; -Πουλάκια είναι κι ας κελαηδούν, πουλάκια είναι κι ας λένε (Δημοτικό)·

- σαν πουλάκι ή σαν το πουλάκι, πάρα πολύ γρήγορα: «θέλω να πας και να 'ρθεις σαν πουλάκι»·

- τι λέει το πουλάκι σου! (ειρωνικά) είσαι γελασμένος, αν νομίζεις ότι πιστεύω πως τα πράγματα έγιναν έτσι όπως μου τα λες ή είσαι γελασμένος, αν νομίζεις ότι τα πράγματα θα έρθουν έτσι όπως τα θέλεις ή όπως σε συμφέρουν. Για συνών. βλ. φρ. τι λέει το μηλίγγι σου! λ. μηλίγγι·

- τι λες πουλάκι μου! (ειρωνικά) τι πράγματα είναι αυτά που λες, τι ανοησίες είναι αυτές που λες: «τι λες πουλάκι μου, που θα σου δώσω τόσα λεφτά χωρίς να πάρω απόδειξη!»· βλ. και φρ. τι λέει το πουλάκι σου(!)·

- το πουλάκι! προτροπή φωτογράφου, συνήθως επαναλαμβανόμενη, με παικτική διάθεση προς το άτομο που

φωτογραφίζει, ιδίως μικρό παιδί, και το προτρέπει να κοιτάξει το φακό της φωτογραφικής του μηχανής, γιατί από εκεί θα βγει ένα πουλάκι. (Λαϊκό τραγούδι: *κυρά, τη μούρη του μικρού καθάρισε λιγάκι, παιδάκι μου, κοίτα εδώ που βγαίνει το πουλάκι*).

- *το πουλάκι μου!* **α.** προσφώνηση αγάπης ή στοργής σε αγαπημένο ή οικείο πρόσωπο: «πόνεσε πολύ το πουλάκι μου!». **β.** ειρωνική προσφώνηση, τη στιγμή που ανακαλύπτουμε το άτομο που θέλουμε να επιπλήξουμε ή να τιμωρήσουμε: «το πουλάκι μου, εδώ κρύβεσαι κι εγώ σε ψάχνω για να μου πεις ποιος έσπασε το βάζο!».

- *τρία πουλάκια κάθονται*, **α.** λέγεται ειρωνικά για άτομο που δείχνει πλήρη αδιαφορία για τους πάντες και τα πάντα: «μην περιμένεις βοήθεια απ' τον τάδε, γιατί είναι τρία πουλάκια κάθονται και το μόνο που τον ενδιαφέρει είναι η πάρτη του». **β.** λέγεται ειρωνικά για άτομο που μιλάει ακατάσχετα και είναι εντελώς άσχετο με το θέμα που καταπιάστηκε: «τι μας έλεγε τόση ώρα; Τρία πουλάκια κάθονται, μας έλεγε και δεν κατάλαβε κανείς τίποτα».

- *τρώει σαν πουλάκι* ή *τρώει σαν το πουλάκι*, τρώει πάρα πολύ λίγο ή τρώει βιαστικά, τσιμπητά, νευρικά: «μόλις κάθισε στο τραπέζι, σηκώθηκε, γιατί τρώει σαν πουλάκι || ήρθε, έφαγε σαν το πουλάκι κι έφυγε».

- *χτυπώ το πουλάκι μου*, βλ. συνηθέστ. *παίζω το πουλάκι μου*.

Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας